

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-08-29

Diarienummer N609-2765/23

Handläggare:

Pernilla Palm

E-post: pernilla.palm@grundskola.goteborg.se

Revidering av regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekväm arbetstid

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden antar reviderade regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekväm arbetstid.

Sammanfattning

Grundskolenämndens regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekväm arbetstid utgår från skollagens bestämmelser och anpassar och tydliggör dem för Göteborgs Stad. Reglerna bidrar till att elever behandlas lika och skapar tydlighet för vårdnadshavare, rektorer och skolpersonal.

Grundskoleförvaltningen har tagit fram ett förslag till reviderade regler. Revideringen slår fast tydliga kriterier för när omsorg i hemmet beviljas. Förändringen gör att samma principer gäller för elever i grundskolan som för barn inom förskolan och innebär bland annat att omsorg i hemmet inte beviljas under nattetid.

Utöver det görs förtydliganden rörande arbete och studier vid föräldraledighet. Vidare ändras rutinen för avgift vid kortare placeringsavbrott samt för inkomstkontroll i och med implementering av nytt verksamhetssystem.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den föreslagna förändringen kommer att leda till att elever som tidigare fått omsorg i hemmet i högre grad hänvisas till dygnet-runt-öppen förskola. Under vårterminen var det nio elever som fick denna insats. Den föreslagna förändringen väntas leda till minskade kostnader men eftersom det är få barn som berörs är effekten liten. Förändringen kring avgifter vid kortare uppehåll i placeringar bedöms inte få någon större effekt på avgiftsintäkter.

Övriga ändringar är främst förtydliganden och bedöms inte ge ekonomiska konsekvenser.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Bestämmelsen i skollagen om att kommuner ska sträva efter att erbjuda omsorg på obekväm arbetstid då fritidshem inte erbjuds har motiverats av att föräldrar, oavsett kön,

ska ges samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, utvecklingsmöjligheter i arbetet och delat ansvar för hem och barn. En undersökning från Skolverket visar att ensamstående kvinnor och personer med utländsk bakgrund är två av de föräldragrupper som har störst behov av insatsen.

Omsorg på obekväm arbetstid erbjuds idag i Göteborgs Stad i två former: dygnet-runt-öppen förskola samt omsorg i hemmet. Omsorg i hemmet medför ett antal utmaningar vad gäller så väl kvaliteten på verksamheten som arbetsmiljön. Skolverket konstaterar i sin undersökning av omsorg på obekväm arbetstid att omsorg i hemmet generellt innebär ensamarbete vilket till sin natur ökar barnens utsatthet och gör det svårare att säkerställa god kvalitet. Även för berörd personal innebär ensamarbete en större utsatthet och minskad möjlighet till stöd från kollegor.

Barn med behov av omsorg på obekväm arbetstid föreslås som regel ges plats på dygnet-runt-öppen förskola men kunna erbjudas omsorg i hemmet efter särskild prövning. Omsorg i hemmet erbjuds inte heller på nattetid. Förändringarna kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring. Förvaltningen bedömer att förslaget på ett bra sätt balanserar familjernas behov av omsorg med hänsyn till förutsättningarna för omsorgens kvalitet och god arbetsmiljö.

De övriga förslagen till revideringar bedöms leda till en ökad tydlighet som är positiv för så väl vårdnadshavare som personal.

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 18 september 2023.

Bilagor

1. Reviderade regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekväm arbetstid (ändringar markerade i rött)

Ärendet

Grundskoleförvaltningen har tagit fram ett förslag på revidering av regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekvämt arbetstid som grundskolenämnden har att ta ställning till.

Beskrivning av ärendet

Regler för fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekvämt arbetstid utgår från skollagen. Reglerna finns till för att elever ska behandlas på likvärdiga grunder i fråga om inskrivning i fritidshem, pedagogisk omsorg och omsorg på obekvämt arbetstid, liksom i fråga om att betala avgifter och andra skyldigheter som följer av en fritidshemsplacering. Reglerna uppdateras vid behov.

Omsorg på obekvämt arbetstid

Regelverk

Enligt skollagen ska kommuner sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt (25 kap. 5 §).

Göteborgs Stads nämndreglementen slår fast att förskolenämnden ansvarar för omsorg på obekvämt arbetstid enligt skollagen och att de ska verkställa grundskolenämndens gynnande beslut avseende omsorg på obekvämt arbetstid som erbjuds i stället för fritidshem. I grundskolenämndens nuvarande regler anges att ansökan om omsorg på obekvämt arbetstid ska inkomma till förskoleförvaltningen, det är dock grundskolenämnden som fattar beslut.

Trots att reglemente och regler är tydliga med att omsorg på obekvämt arbetstid ska verkställas av förskoleförvaltningen har grundskoleförvaltningen i vissa fall själva utfört omsorg i hemmet. Det framstår som en rest från hur frågan sköttes innan grundskoleförvaltningen bildades.

Från och med sommaren 2023 efterlever förvaltningen reglemente och reglerna och utför därmed inte omsorg på obekvämt arbetstid. I och med detta behöver reglerna ses över. Ambitionen med översynen är att det ska vara tydliga regler och att samma principer ska gälla för barn inom förskolan och grundskolan.

Förskolans regler

Förskolenämnden erbjuder plats på dygnet-runt-öppen förskola för barn vars föräldrar har ett regelbundet och kontinuerligt behov av omsorg på obekväma arbetstider.

Förskolenämnden har följande kriterier för omsorg i hemmet:

- Det krävs att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, där varken ordinarie förskola eller dygnet-runt förskola fungerar.
- Speciella behov av omsorg som är förenade med olika sjukdomstillstånd hos barn kan innebära att omsorg i hemmet kan beviljas utifrån särskilda skäl.
- Det krävs ett regelbundet och kontinuerligt behov av omsorg på obekväma arbetstider.

- Möjligheten för vårdnadshavare att förändra sina arbetstider skall också prövas. Att yrkets art är av den karaktär att den ordinarie arbetstiden ej kan påverkas eller förläggas på annan tid.
- Omsorg i hemmet kan endast beviljas om omsorgsbehovet gäller kvällar och/eller helger (ej natt).
- Omsorg i hemmet erbjuds inte om vårdnadshavarna har inneboenden eller om vårdshavaren/vårdshavarna själv/själva är inneboende.
- Hemmet måste uppfylla Göteborgs Stads riktlinjer för säkerhet i hemmet.
- För att kunna erbjuda syskon som tillhör både förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen omsorg i hemmet, måste de båda förvaltningarna ha samsyn i ärendena. Om samsyn inte kan uppnås av båda förvaltningarna kommer brukaren hänvisas till en dygnet-runt förskola. (Man räknas som syskon i grundskoleförvaltningen till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år).

Förslag till reviderade regler

Grundskoleförvaltningen föreslår att omsorg i hemmet för barn inom nämndens ansvarsområde ska kunna beviljas på kvällar och helger/helgdagar utifrån följande kriterier:

- Det finns ett regelbundet och kontinuerligt behov av omsorg på oönskad arbetstid som inte kan tillgodoses på annat sätt, till exempel genom dygnet-runt-öppen förskola.
- Vårdnadshavaren har ett yrke av den karaktär att den ordinarie arbetstiden ej kan påverkas eller förläggas på annan tid.
- Förskoleförvaltningen måste ha möjlighet att utföra omsorgen, hemmet måste bland annat leva upp till aktuella krav utifrån arbetsmiljö och säkerhet.
- För att kunna erbjuda syskon som tillhör både förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen omsorg i hemmet måste de båda förvaltningarna ha samsyn i ärendena. Om samsyn inte kan uppnås hänvisas barnet till en dygnet-runt-öppen förskola.
- Vid sjukdomstillstånd eller andra omständigheter hos barnet som innebär speciella behov av omsorg kan omsorg i hemmet beviljas utifrån särskilda skäl.

Ovanstående kriterier är i samklang med förskoleförvaltningens kriterier och bedöms täcka in de fall där omsorg i hemmet är motiverat. Den stora förändringen är att omsorg i hemmet inte kommer beviljas på natten. Nattomsorg innebär svårigheter både vad gäller kvalitet samt arbetsmiljö. Förskoleförvaltningen, de som ska utföra omsorgen, har valt att inte utföra omsorg i hemmet på natten.

Övriga justeringar

Grundskoleförvaltningen har identifierat ett behov av att förtydliga regelverket vad gäller arbete och studier vid föräldraledighet. Vidare behöver rutinen för avgift vid kortare placeringsavbrott samt för inkomstkontroll ändras i och med implementering av nytt verksamhetssystem. Utöver detta har ett antal redaktionella ändringar gjorts.

Förtydligande kring föräldraledighet för yngre syskon

Vid syskons födelse avslutas eventuell fritidshemsplats automatiskt efter en månad. Om vårdnadshavare fortsätter att arbeta eller studera samtidigt som de är föräldralediga kan det äldre syskonet få behålla sin plats. Förvaltningen ser ett behov av att förtydliga vilka intyg som en ansökan om plats på fritidshem behöver kompletteras med samt vilka kontroller som kan komma att göras för att syskonet fortsatt ska vara berättigad till fritidshemsplats.

Ny ansökan efter tidigare uppsägning av fritidshemsplats

I det fall vårdnadshavare ansöker om plats på fritidshem mindre än 90 dagar efter att den tidigare platsen sagts upp ska enligt nuvarande regelverk avgift tas ut för den lediga perioden. Det nya verksamhetssystemet stödjer inte automatisk kontroll av eventuella avbrott i placeringar varför grundskoleförvaltningen föreslår att denna regel tas bort. Det innebär att samtliga avgifter utgår ifrån en placerings startdatum oavsett om en tidigare placering nyligen sagt upp av vårdnadshavare. Grundskoleförvaltningen bedömer att detta inte bör leda till en märkbar ökning av korta uppehåll men uppstår det kan regelverket ses över på nytt.

Inkomstkontroll mot Skatteverket

I och med nytt verksamhetssystem kan grundskoleförvaltningen framöver genomföra en årlig kontroll av om vårdnadshavare med barn med plats på kommunalt fritidshem har debiterats rätt avgift. Tidigare har stickprov av inkomstuppgifter gjorts, men det nya verksamhetssystemet möjliggör årliga inkomstkontroller efter att den taxerade inkomsten är fastställd av Skatteverket.

Kontrollen omfattar vårdnadshavare som har eller har haft en fritidshemsplacering under aktuellt kontrollår. Om inkomsten visar sig vara högre än den som uppgetts till grundskoleförvaltningen och legat till grund för avgiften blir vårdnadshavaren efterdebiterad mellanskillnaden. Om inkomsten har varit lägre sker en utbetalning av mellanskillnaden till vårdnadshavaren.

Förvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningen bedömer att de föreslagna ändringarna runt omsorg på obekvämt arbetstid är positiva utifrån att de leder till en gemensam hållning med förskolenämnden och möter barns behov av omsorg med lämplig hänsyn tagen till omsorgens kvalitet och arbetsmiljön. Övriga förändringar bedöms leda till ökad tydlighet.

Protokollsutdrag skickas till

Förskolenämnden

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef Styrning och ledning